

SAFFRAAN

Ann Galland

ROMAN

SAFFRAAN

Ander werk van Ann Galland bij
Borgerhoff & Lamberigts

Aroma
Bitter
Het vijfde testament

'L'Abruzzo è un grande produttore di silenzio'

—
Giorgio Manganelli

1.

Het was zondagochtend, kwart voor zes. De zon kwam net boven de horizon, klaar om de ochtendmist, die als een ijle sluier over de strak gesnoeide wijnranken lag, langzaam te verdrijven. Ze maakte zich een kommetje granola met yoghurt en een mengeling van verse bosvruchten klaar en ging ermee aan de lange, verweerde keukentafel zitten. Het weidse uitzicht stemde haar vrolijk. Generatie na generatie waren de Montepulciano- en Trebbiano-wijngaarden zonder noemenswaardige problemen van de ene Di Pietro op de andere overgegaan. Ooit zouden ze misschien helemaal van haar zijn.

Ze werkte haar ontbijt haastig naar binnen, en terwijl ze op een paar laatste rozijnen en zonnebloempitten kauwde, controleerde ze de weersverwachtingen voor het Maiella-massief. Dat had ze een kwartier eerder ook al gedaan. Uitgeklaard en zonnig. Tot twintig graden. Ze nam de royale pastasalade die ze de avond tevoren had klaargemaakt uit de koelkast en stopte ze samen met een paar energierepen en een grote fles water in haar wandelrugzak. In de grote inkomhal trok ze haar recent ingelopen bergschoenen aan. Daarna nam ze haar feloranje windjack van de kapstok en bekeek ze zichzelf nog eens uitgebreid in de enorme vergulde spiegel die al honderden jaren niets anders omhanden had dan mensen voorzichtig met zichzelf te confronteren. De spiegel had zijn beste tijd gehad en gaf een lichtjes gespikkeld, blauwig beeld van de realiteit. De kraaienpootjes rond haar gitzwarte ogen werden met de tijd expressiever, maar ontsierden haar gelaat niet. Integendeel, ze gaven haar een nog energiekere uitstraling dan toen ze op haar achttiende dankzij haar liefvallige verschijning tot Miss Vendemmia was uitgeroepen. De pers had de plaatselijke wijn-oogstkoningin toen met de legendarische Audrey Hepburn

vergeleken. Dat klopte enigszins. Met haar slanke, atletische lichaamsbouw, korte kapsel, verfijnde gezicht met grote ogen en volle wenkbrauwen en vlotte, natuurlijke uitstraling had ze veel van de tijdloze schoonheid van la Hepburn.

Als Miss Vendemmia had Francesca Di Pietro geheel onschuldig, maar trefzeker, de uitmuntende rode Montepulciano d'Abruzzo van haar vader extra elan weten te geven. Toen ze het jaar daarop mocht meedingen naar de titel van Miss Italia, de landelijke schoonheidswedstrijd, had ze het tot in de finale geschopt, maar net niet gewonnen. Toch was dat voldoende geweest om – los van alle mannelijke aandacht die haar plotsklaps te beurt was gevallen – haar activiteiten als jonge wijnbouwster in de regio Abruzzo in de kijker te zetten. Ze werd in die periode regelmatig uitgenodigd om deel te nemen aan talkshows bij de RAI, wat de bekendheid van Masseria Di Pietro, een van de mooiste vijftiende-eeuwse versterkte ommuurde wijnboerderijen uit de regio, commercieel ten goede was gekomen.

Ze glimlachte naar de gespikkelde blauwige versie van zichzelf terwijl ze haar rugzak – even feloranje als haar windjack – gedeceerd over haar rechterschouder gooide. Achter haar viel de grendel van de zware deur geruisloos in het slot.

Oranje was haar lievelingskleur. Meer dan een derde van alle kledingstukken in haar garderobe was oranje. Die voorkeur had ze ontwikkeld dankzij de felgekleurde zonparkiet waar ze haar kindertijd mee had gedeeld. Habibi, met zijn overwegend oranje lijfje en zijn vleugels in geel met groen, was redelijk oud geworden: hij had zijn laatste deuntje pas uitgezongen toen Francesca al volwassen was. Hij was het zonnetje in huis geweest, degene voor wie ze iedere ochtend opstond om hem

op hoge toon met een vrolijk *ciao amore* te begroeten. Hij kwetterde gewoonlijk enthousiast hetzelfde terug.

Ondertussen was Habibi allang geschiedenis, maar zeker niet vergeten. Ongeveer vijftien jaar geleden, op een door-deweekse ochtend, had Francesca tot haar grote ontsteltenis Habibi onder een laag koffiedik in de vuilnisemmer in het berghok gevonden. Dood was dood en een dode vogel diende vooral snel te worden opgeruimd, had haar moeder geoordeeld toen ze de zonparkiet levenloos in zijn goudkleurige kooi had aangetroffen. Lucia had de dode vogel bij het afval gegooid. Harteloos. Maar ze had wél de moeite genomen om het één dag oude aangestampte koffiedik uit de grote moka te verwijderen en over zijn verstilde lijfje uit te strooien. Niet enkel koffiedik, ook een paar slordige sinaasappel- en citroenschillen waren haar van dienst geweest om hem te laten verdwijnen. Argeloos. Zo zat Habibi bijna volledig onder het gruis, maar niet helemaal: een van zijn twee geelgroene vleugels stak tussen twee citroenschillen door het koffiedik uit. Lucia had er geen rekening mee gehouden dat een van haar kinderen het misschien belangrijk kon vinden om waardig afscheid te nemen van de kwebbelende kleine huisvriend.

Ook al was Habibi niet de beste prater onder zijn soortgenoten geweest, evenmin had hij zijn wereldse passage bij de Di Pietro's in stilte gemaakt. Hij kon gerust een paar woordjes meepraten. Naast aansprekingen zoals *ciao cara* en *ciao amore*, die vooral voor Francesca waren bedoeld, zei hij steevast tegen iedereen die langs zijn kooi voorbijkwam *buongiorno*, of als hij zich aan iemand ergerde, wat ook regelmatig gebeurde: *dai dai dai!* Dat waren zijn favoriete begroetingen. *Buongiorno* klonk uit zijn bek als *ngiorne*. Dat had hij – taalgevoelig als hij was – opgepikt uit het plaatselijke dialect van het personeel dat Masseria Di Pietro dagelijks binnen en buiten liep.

Ook zijn eigen naam, Arabisch voor ‘schatje’, kon hij heel mooi zeggen. Hij zei graag en vaak Habibi. Maar nog vaker zei hij *yalla yalla*, wat ongeveer hetzelfde betekent als ‘kom op’ of ‘schiet op’.

Habibi was zeer toevallig bij de Di Pietro’s beland. Francesco Di Pietro, Francesca’s vader, had de parkiet ooit cadeau gekregen van een oude Venetiaanse pelgrim met Arabische roots. De Venetiaan was helemaal alleen van noord naar zuid door Italië aan het trekken, en had ergens halverwege Abruzzo plots genoeg gekregen van het aanhoudende gekwetter van zijn gevleugelde reisgezel. De man was aan de praat geraakt met Francesco, die net wijn aan het afleveren was bij een paar restaurants op Piazza Garibaldi in Sulmona. Terwijl de Venetiaan zijn parkiet voor de zoveelste keer aanmaande om te zwijgen, riep Francesco, met een paar dozen Trebbiano in zijn armen, de man spontaan toe dat het precies dat gekwebbel was dat de vogel zo charmant maakte. Zo wisselde Habibi in een oogwenk van eigenaar onder het middeleeuwse aquaduct van Sulmona. De eerste woordjes die hij aan Francesco ten beste gaf, waren *yalla yalla*. De vogel nog een paar nieuwe woordjes bijbrengen zou een fijne bezigheid voor de kinderen zijn, had Francesco geoordeeld.

Op de masseria spendeerde Habibi zijn tijd vooral gekooid, wat hem in het begin erg dwars zat. Maar alles went, en zodra Francesca, die al snel aan hem gehecht raakte, alleen in huis was, liet ze hem vrij rondvliegen en op haar schouder zitten. Hij begreep het vliegprivilege vrij goed, want wanneer Francesca hem tot de orde riep omdat haar moeder Lucia in zicht kwam, vloog hij gedwee zijn kooi in alsof er niets was gebeurd.

Ze dacht nog regelmatig met heimwee terug aan de jaren met Habibi. Hoe dikwijls had ze niet aan bezoekers aan de

masseria moeten uitleggen dat iedere parkiet een papegaai is, maar niet iedere papegaai een parkiet. Net zoals ara’s en kaketoes, zijn ook parkieten papegaaiensoorten, maar in tegenstelling tot ara’s en kaketoes kunnen parkieten nooit hun honderdste verjaardag halen. Habibi werd naar schatting niet meer dan twintig. Toen Francesca hem die bewuste ochtend, zoveel jaren geleden, uit de vuilnisemmer viste, geurde hij naar een intens trieste melange van oude koffie met citrus. Na de gruwelijke ontdekking in het berghok had ze haar ontbijt gelaten voor wat het was, en had ze Habibi een passender afscheid gegeven: ze had hem met zorg schoongemaakt en, gewikkeld in een verse linnen doek, neergelegd in een houten Di Pietro-wijnkistje samen met een paar bloeiende twijgjes rode bougainville. Dankzij Francesca vond de geliefde zonparkiet eeuwige rust onder een witte oleander in plaats van onder een laag koffiedik in een ordinaire vuilnisemmer. Zijn kooi verdween zonder veel poespas op zolder tussen van alles en nog wat dat ooit door een volgende generatie Di Pietro’s zou mogen worden opgeruimd.

Francesca was ondertussen vijfendertig en de oleander die ze ooit van haar eigen spaarcenten had gekocht en aangeplant, was een reus geworden die zijn brede schaduw over de binnenkoer van de hoog ommuurde masseria wierp. De oleander stond voor een blijvende herinnering aan haar kleine maatje. Ze zou haar moeders gebrek aan tact en inlevingsvermogen van toen nooit vergeten, laat staan vergeven. Het gebeuren stond in haar geheugen gegrift als een kleine gezinstragedie.

2.

Lucia Sanvitale, Francesca's moeder, was van het vrij dominante type. Ze was opgegroeid in een rustig vissersgezin, maar had van kindsbeen af een uiterst vervelende persoonlijke stijl ontwikkeld om haar zin te krijgen en anderen naar haar te doen luisteren. Roepen voor een niemendal was voor haar heel normaal, anders luisterde er toch niemand. Af en toe gooide ze ook met borden. Eén keer ging een bord dwars door het raam. Het hoge raam waar Habibi's kooi voor stond nog wel. De zonparkiet was een paar keer angstig tegen de tralies van zijn kooi gevlogen, en had daarna hoog en verbolgen *dai dai dai* gekrijst. Francesca had hem uit zijn kooi gehaald en hem met zachte aaitjes en lieve woordjes gesust, alsof hij een kind was. Lucia had daarop gezegd dat ze niet zo belachelijk moest doen en dat een papegaai geen mens was. Dieren vermenselijken was ronduit onnozel en een papegaai sussen ongepast.

Lucia was zo onrustig van aard en altijd zo bang niet te worden gehoord, dat ze zich doorgaans tot niemand en tot iedereen tegelijk richtte. Zo had ze in de loop der jaren flink wat expertise in algemeen gejammer en beklag opgebouwd. Als kind had Francesca snel geleerd dat het veiliger was om zich nooit te bemoeien met opmerkingen die niet direct op haar sloegen. Ze hield zich meestal op afstand tot het tijt keerde. En dat hielp, want de vele verwensingen waren ten slotte voor wie als eerste tegengas durfde te geven. De durver van dienst ten huize Di Pietro-Sanvitale was lange tijd vader Francesco geweest, ook al had hij met zijn rustige, aimabele verweer maar zelden resultaat geboekt. Af en toe kwam Lucia ook harteloos uit de hoek tegenover haar twee kinderen, maar dat deed ze eerder onderhuids, zoals die bewuste keer met Habibi.

Francesca had haar moeder pas echt leren kennen sinds ze zelf een volwassen vrouw was geworden en ze de dingen van het leven beter had leren plaatsen. Sinds het overlijden van haar vader werkten de ik-ga-gewoon-op-in-het-decor- en ik-wacht-wel-tot-het-overwaait-technieken die ze als kind zo handig had gevonden niet meer. Vaak was er niemand anders dan zichzelf in huis om de verbale uitspattingen van moeder Lucia te counteren. Bovendien bleef Lucia toch altijd roepen tot haar dochter tevoorschijn kwam. Ze riep dan steeds 'Fralù'.

Hoe Francesca aan die ongewone roepnaam was gekomen, is een verhaal apart. De naam die Lucia oorspronkelijk voor haar dochter had bedacht, was Lucrezia, omdat ze een meer dan lichte voorkeur had voor namen die met 'Lu' begonnen. Luca, de oudste, was drie jaar eerder ter wereld gekomen. Als haar tweede kind ook een jongen werd, had ze besloten hem Ludovico te noemen. Mocht het een meisje zijn, dan zou het kind als Lucrezia door het leven gaan, genoemd naar de vijftiende-eeuwse adellijke femme fatale Lucrezia Borgia, dochter van paus Alessandro VI, een notoire intrigante en gifmengster, die stierf tijdens de geboorte van haar achtste kind toen ze nauwelijks negenendertig was. De beroemde Lucrezia liet na haar dood een reeks echtgenoten en minnaars achter, al dan niet vermoord. Dat was uitgerekend de persoon naar wie Lucia haar tweede kind had willen vernoemen. Stel je voor.

Maar Francesca had geluk gehad: ze was door een toevalige samenloop van omstandigheden op het nippertje ontsnapt aan die historisch zwaarbeladen naam. In de aanloop naar de heuglijke dag van de geboorte, was de naam Lucrezia van de radar verdwenen omdat grootmoeder Margherita de naam Greta warm had aanbevolen bij haar dochter. Lucia was uiteindelijk gezwicht voor het moederlijke advies omdat ze haar

eigen moeder nog maar zelden een pleziertje had gedaan. Ze kon zich zelfs niet herinneren of ze dat ooit hād gedaan. En het ging tenslotte maar om een naam. Een kleine moeite dus. Haar dochter zou Greta heten – een mooie naam afgeleid van Margherita – en ze zou net zo mooi worden als filmdiva Greta Garbo. Van la Borgia naar la Garbo was echter een grote sprong. In tegenstelling tot de vreselijke Borgia trouwde de minzame Garbo nooit en bleef ze kinderloos, maar ze was op Margherita's netvlies gebrand door de rol van Anna Karenina die ze ooit had gespeeld in de gelijknamige film uit de jaren dertig. Margherita had na het zien van de film ook het boek van Tolstoj in huis gehaald om er het verhaal eens haarfijn op na te lezen. Zoals gewoonlijk had ze het boek beter dan de film gevonden. Het had meer diepgang. Ze had het zelfs twee keer gelezen. Kortom, de naam Greta was een mooie keuze.

Hoe goed die naamkeuze ook voorbereid was, toch ging ze niet door omdat amper één dag voor de uitgerekende geboortedatum van het kind er in het ziekenhuis van Pescara een ander meisje ter wereld kwam, voor wie het noodlot onmiddellijk toesloeg. Marzia, de zus van Lucia, die haar kind spontaan Greta had genoemd om haar moeder Margherita te verrassen, verloor het kleintje een paar uur na de geboorte ten gevolge van een aangeboren afwijking aan het hart. Margherita, die als eerste dit immense verlies via Marzia's man had vernomen, was er het hart van in, en was meteen naar het ziekenhuis gesneld om haar dochter te steunen. Toen het nieuws kort daarop Masseria Di Pietro bereikte, stelde de hoogzwangere Lucia zeer aangeslagen haar veto: de naam Greta kon nooit meer worden gebruikt in de familie. Het zou enkel ongeluk brengen. Eén kind verliezen in de familie was meer dan erg genoeg. Het was een drama dat je voor altijd meedroeg.

Francesco Di Pietro, die normaliter heel meegaand van aard was, maar zelden zijn emoties toonde, had toen een ogenblik gevreesd dat de naam Lucrezia – die hij absoluut niet mooi vond – zou worden opgerakeld. Zonder Lucia's mening te vragen, stapte hij kort na de bevalling naar de dienst bevolking om zijn dochter de naam te geven die hij persoonlijk verkoos boven al de rest. Het was tenslotte ook zijn dochter.

Toen de beambte van de burgerlijke stand hem plechtig vroeg: *'Che nome volete dare alla bambina?'*, had Francesco Di Pietro diep ademgehaald en met een trotse traagheid geantwoord: *'Vorrei chiamarla Francesca, Francesca Di Pietro.'*

Francesca zou nog vaak mogen horen dat het geen doen was dat haar vader haar zomaar, zonder overleg, naar zichzelf had genoemd, en dat ze feitelijk Lucrezia had moeten heten. Haar moeder noemde haar daarom altijd Fralù, een naam die ze helemaal zelf had verzonnen, met het accent op de tweede lettergreep. Francesca had een hekel aan die roepnaam. Hoe vaak ze haar moeder ook vroeg om liever Franci te zeggen, zoals iedereen tenslotte deed, het was vergeefse moeite. Voor Lucia heette ze Fralù.

3.

Vanuit Navelli was het een goed uur rijden naar Rapino, het dorpje in het Maiella-massief van waaruit ze die ochtend haar bergtocht zou starten. Ze liet haar witte MINI Countryman achter op de parking bij Rifugio Bruno Pomilio. Na een sterke espresso nam ze het pad Sentiero Q1 voor een fikse klim van een zestal uren naar de Monte Amaro, de hoogste berg van het nationale park La Maiella. Ze wilde erheen omdat je op een heldere dag – en dat was exact wat het weerbericht die dag beloofde – vanop de top de zee kon zien liggen. Ook al wordt er vaak gesuggereerd dat je van op de top zowel de Adriatische als de Tyrreense Zee kan aanschouwen, ze vermoedde dat het wellicht meer poëzie dan realiteit was omdat de Apennijnen het zicht in de richting van de Tyrreense Zee blokkeren. De gedachte eventueel de twee zeeën te kunnen zien, vond ze wel een mooie symbolische waarde hebben, maar ze verwachtte vooral de uitgestrektheid van haar land te kunnen bewonderen.

Toen ze bij het panoramische punt, het Blockhaus – een militair bolwerk uit de jaren 1860 – kwam, stopte ze om het vergezicht in zich op te nemen. Vanop die plek kon je al duidelijk de Adriatische kustlijn van Pescara tot voorbij Ortona zien. In tegenstelling tot een aantal andere wandelaars die ze bij het Blockhaus aantrof, besloot ze geen lange pauze te nemen, maar beperkte ze haar rustmoment tot een paar slokken bronwater. Ze wilde zo snel mogelijk door naar het hoogste punt. Een klim naar de top beloofde meer ruigheid van het landschap en een breder panorama. Ze zou daar wel uitrusten.

Italië kunnen overschouwen vanop Monte Amaro, daar had ze lang naar uitgekeken. Nu stond ze er. Voldaan spreidde

ze beide armen uit, met de palmen van haar handen lichtjes naar beneden gericht om Italië te grijpen en te begrijpen, symbolisch van zee tot zee met alles ertussenin. Na minutenlang in vervoering te hebben gestaan, maakte ze een korte video met haar telefoon en ging daarna zitten. Ze moest toegeven dat ze de zware tocht in haar kuiten voelde. Voor een amateur-trekker was 2.800 meter hoogte niet mis. Ze wist dat vanaf 2.500 meter de lucht echt dunner wordt en dat een op vijf mensen last van hoogteziekte krijgt. Ze meende het nu zelf ook wat te voelen. Ze glimlachte naar een ouder koppel dat na haar de top al puffend had bereikt, opende haar rugzak en nam er de pastasalade en fles water uit. Nadat ze rustig had gegeten, vouwde ze haar handen samen rond haar opgetrokken knieën. Ze genoot. Ze sloot haar ogen. Ze opende haar ogen. Dat deed ze een paar keer na elkaar. Dit was haar moment. Dit was haar Italië met alles wat het te bieden had. Overwegend goeie zaken, maar ook mindere.

Ze had de top van Monte Amaro uitgekozen om er in gedachten de hoogtepunten van haar leven te overlopen. Het jawoord met Lorenzo tien jaar geleden stond met stip op één. En dat was voor haar altijd zo gebleven. Ze had hem aanbeiden, haar rustige, zachtaardige, lieve echtgenoot. Maar waar stond ze samen met hem na tien jaar? Hoe kabbelde hun leven verder? Want dat was precies wat hun leven de laatste jaren deed: kabbelen, zonder hoogtepunten, maar gelukkig ook zonder noemenswaardige problemen. Het pruttelde zachtjes verder. Het stroomde als een rustig plattelandsriviertje. Ze had met Lorenzo – voor zover ze zelf kon inschatten – een netjes kabbelend huwelijk, waarin alles zijn alledaagse gangetje ging. Sommigen zouden dromen van een dergelijk huwelijk. Kabbelen, het is tenslotte zoveel gemoedelijker dan splitsen.